

การประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ขององค์กร
“Carbon Footprint for Organization : CFO”

โดย

ดร. รัตชยุดา กองบุญ

ศูนย์ความเป็นเลิศเพื่อการจัดการพลังงานและเศรษฐกิจ
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Carbon Footprint ?

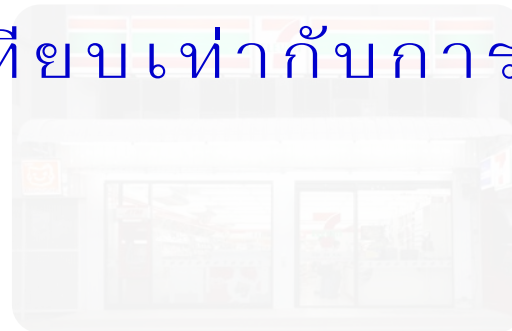

องค์กร

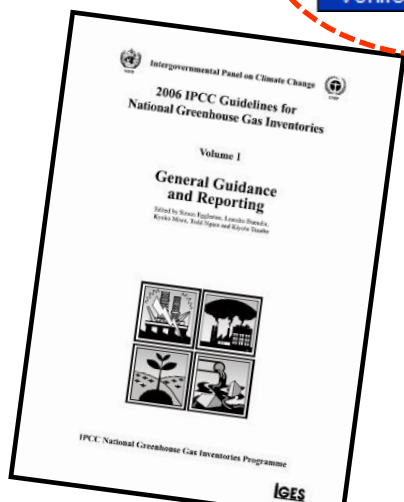
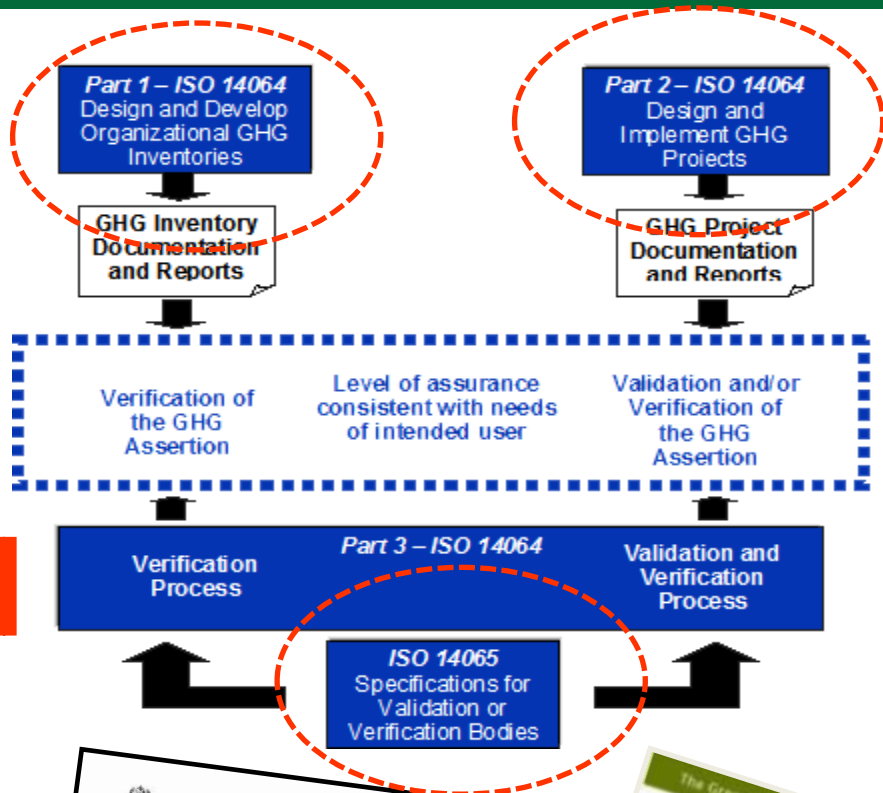

ผลิตภัณฑ์

“การประเมินปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เกิดจาก **กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร** ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยแสดงปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมดที่ประเมินได้ในหน่วยของปริมาณเทียบเท่ากับการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์”

การประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์องค์กรของไทย

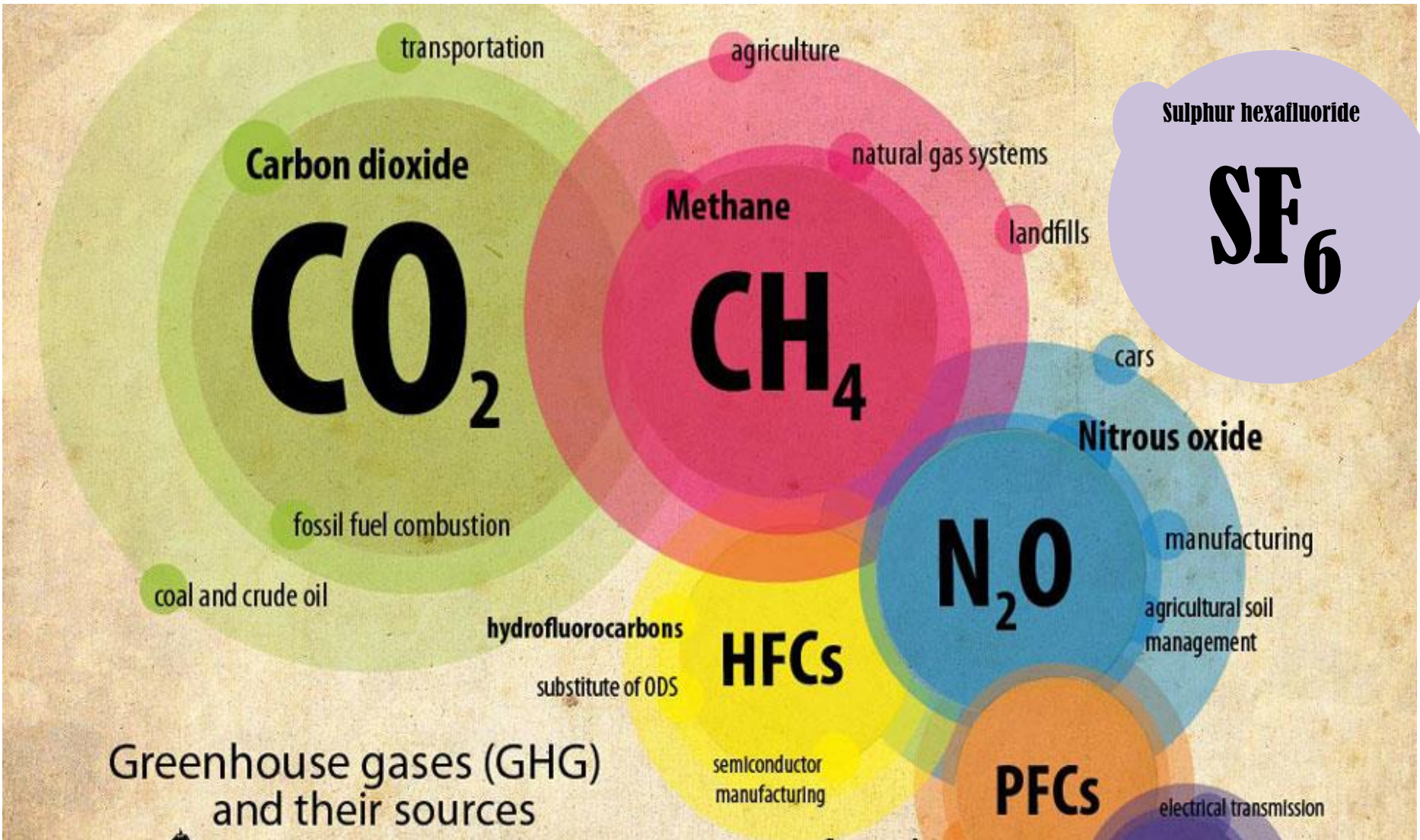

หลักการพื้นฐานที่สำคัญ

- ความตรงประเด็น (Relevance)
- ความสมบูรณ์ (Completeness)
- ความไม่ขัดแย้ง (Consistency)
- ความถูกต้อง (Accuracy)
- ความโปร่งใส (Transparency)

ชนิดของก๊าซเรือนกระจก

ค่าศักยภาพในการทำให้เกิดโลกร้อน (GWP)

Substance	AR1 (1990)	AR2 (1995)	AR3 (2001)	AR4 (2007)	AR5 (2013)
Carbon dioxide, fossil (CO ₂)	1	1	1	1	1
Methane, fossil (CH ₄)	21	21	23	25	28
Methane, biogenic (CH ₄)	18.25	18.25	20.25	22.25	25.25
Dinitrogen monoxide (N ₂ O)	290	310	296	298	265
HCFC-141b	440	-	700	725	782
HFC-134a	1200	1300	1300	1430	1300
HCFC-22	1500	-	1700	1810	1760
HCFC-142b	1600	-	2400	2310	1980
CFC-11	3500	-	4600	4750	4660
CFC-12	7300	-	10600	10900	10200
Sulfur hexafluoride	-	23900	22200	22800	23500

ขั้นตอนการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์องค์กร

1. กำหนดขอบเขตขององค์กร

2. การกำหนดขอบเขตของการดำเนินงาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การประเมินปริมาณการปล่อยและ
ดูดกลับก๊าซเรือนกระจก

5. การจัดทำรายงานการปล่อยและดูดกลับ
ก๊าซเรือนกระจก

1. กำหนดขอบเขตขององค์กร

การกำหนดวัตถุประสงค์

เพื่อสื่อสารข้อมูลสู่สาธารณะ

เปรียบเทียบค่าการปล่อย
และดูดกลับก๊าซเรือนกระจก
ในแต่ละช่วงเวลา

เพื่อหาแนวทางการลด
ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือน
กระจกในองค์กร

เพื่อให้บริษัทมุ่งสู่การเป็น
บริษัทสีเขียว

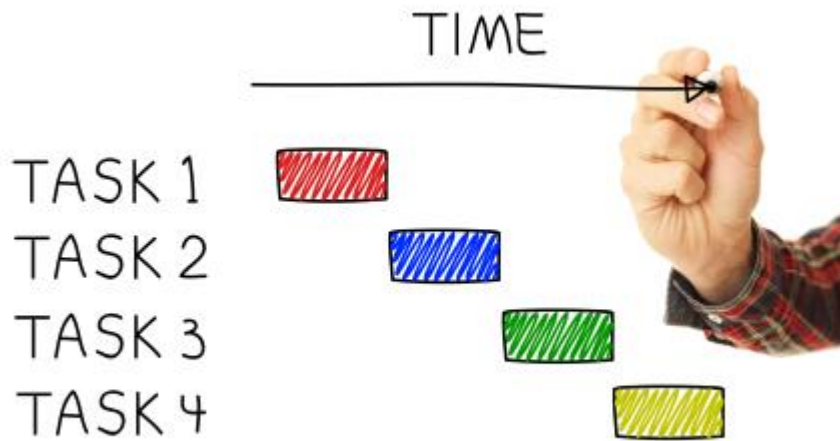

การกำหนดขอบเขตขององค์กร

1. แบบควบคุม (Operation Control)

1.1 ควบคุมการดำเนินงาน

1.2 ควบคุมทางการเงิน

2. แบบปันส่วนตามกรรมสิทธิ์ (Equity Share)

การกำหนดขอบเขตขององค์กร

บริษัท “XY”

บริษัท A

บริษัท B

บริษัท C

บริษัท XY :

- ควบคุมการดำเนินงาน 100%
- ควบคุมการเงิน 100%
- ถือกรรมสิทธิ์ 100%

บริษัท XY :

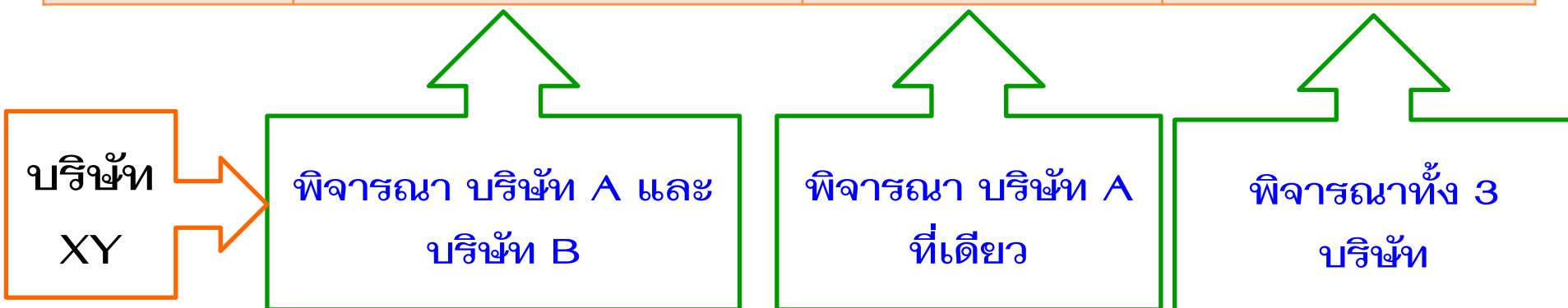
- ควบคุมการดำเนินงาน 50%
- ควบคุมการเงิน 0%
- ถือกรรมสิทธิ์ 50%

บริษัท XY :

- ควบคุมการดำเนินงาน 0%
- ควบคุมการเงิน 0%
- ถือกรรมสิทธิ์ 20%

การกำหนดขอบเขตขององค์กร

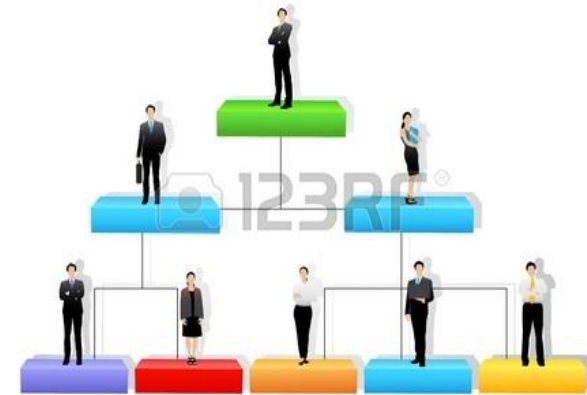
บริษัท	ขอบเขตขององค์กร		
	แบบควบคุม		แบบปันส่วน ตามกรรมสิทธิ์
	ควบคุมการดำเนินงาน	ควบคุมการเงิน	
A	100%	100%	100%
B	50%	0%	50%
C	0%	0%	20%

การกำหนดขอบเขตขององค์กร

- **เมื่อกำหนดขอบเขตได้แล้วจะทำให้ทราบ**

- โครงสร้างขององค์กร/ โครงสร้างทางธุรกิจ
- สถานที่ตั้ง แผนผังบริเวณขององค์กร (เฉพาะที่พิจารณา)
- ลักษณะผลิตภัณฑ์ บริการ หรือการค้าขององค์กร
- แผนผังกระบวนการผลิต พร้อมระบุสารขาเข้าและออก (ในกรณีที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรม) หรือกระบวนการให้บริการ (ในกรณีที่เป็นองค์กรประเภทให้บริการ)
- ข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณการปล่อยและดูดกลับก๊าซเรือนกระจก

การกำหนดขอบเขตขององค์กร

ทีมงาน:

1. หัวหน้าทีม
2. ผู้จัดการข้อมูล
3. ผู้เก็บข้อมูล
4. ผู้ตรวจสอบภายใน

2. กำหนดขอบเขตของการดำเนินงาน

ระบุแหล่งปล่อยและดูดกลับก๊าซเรือนกระจก

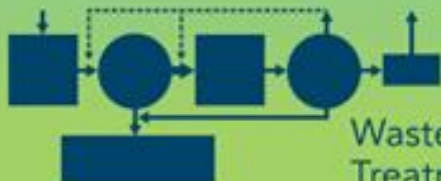
SCOPE 1:

From sources owned or controlled by a company

Vehicles and Equipment

Stationary Resources

Wastewater Treatment

On-site Landfills

SCOPE 2:

From the generation of electricity, heat, or steam purchased by a company

Purchased Electricity

Purchased Heating/
Cooling

Purchased Steam

SCOPE 3:

From sources not owned or directly controlled by but related to a company

Business Travel

Employee
Commuting

Contracted Solid Waste Disposal
Contracted Wastewater Treatment
Others

Work Shop

“การระบุแหล่งปล่อยก๊าซเรือนกระจก”

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การจัดทำ Procedure

เส้นทางการไหลของข้อมูล (Data Flow)

จนท.พลังงานจัดข้อมูลการใช้ไฟฟ้าจาก
ใบเสร็จค่าไฟฟ้าจาก กฟภ.

จนท.พลังงานสรุปรายปี

ผู้บันทึกข้อมูล

ผู้รับผิดชอบข้อมูล

ข้อมูลการใช้ไฟฟ้า

ผู้ตรวจสอบความ

ถูกต้อง

ข้อมูล
น้ำมันเชื้อเพลิง

จนท.ธุรการจัดปริมาณการใช้น้ำมัน

จนท.ธุรการสรุปการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง
ตามรอบการสั่งซื้อ / รายปี

บันทึกน้ำมันเครื่องตัดหญ้า

บันทึกน้ำมันเครื่องตัดหญ้า

กำหนดระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

➤ ปีที่มีการดำเนินกิจกรรมตามปกติ

➤ สามารถใช้เป็นตัวแทนข้อมูลขององค์กรได้

ตามปีปฏิทิน

ตามปีงบประมาณ

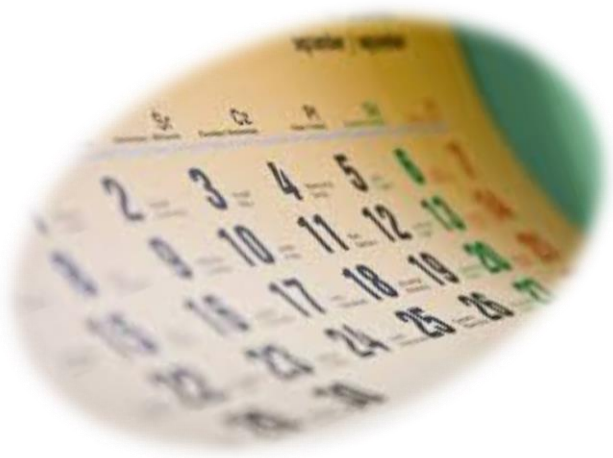
ตามฤดูกาลผลิต

ข้อมูลย้อนหลัง 1 ปี (12 เดือน)

ระบุปีฐาน (Base Year)

➤ ใช้ข้อมูล 1 ปี (12 เดือน) ของปีใดปีหนึ่ง

➤ ใช้ข้อมูลค่าเฉลี่ยจากการเก็บข้อมูลหลายปี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เชิงปริมาณ

กรัม

กิโลกรัม

ลิตร

กิโลวัตต์-ชั่วโมง

เชิงคุณภาพ

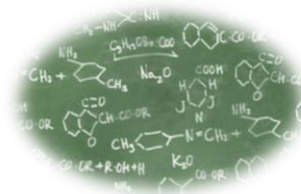
ชนิด

ประเภท

ความเข้มข้น

องค์ประกอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

✓ ข้อมูลการซื้อขายและสินค้าคงคลัง

ปริมาณที่ใช้จริงไม่
รวมปริมาณที่เก็บ
สต็อกไว้

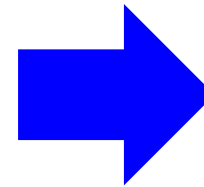
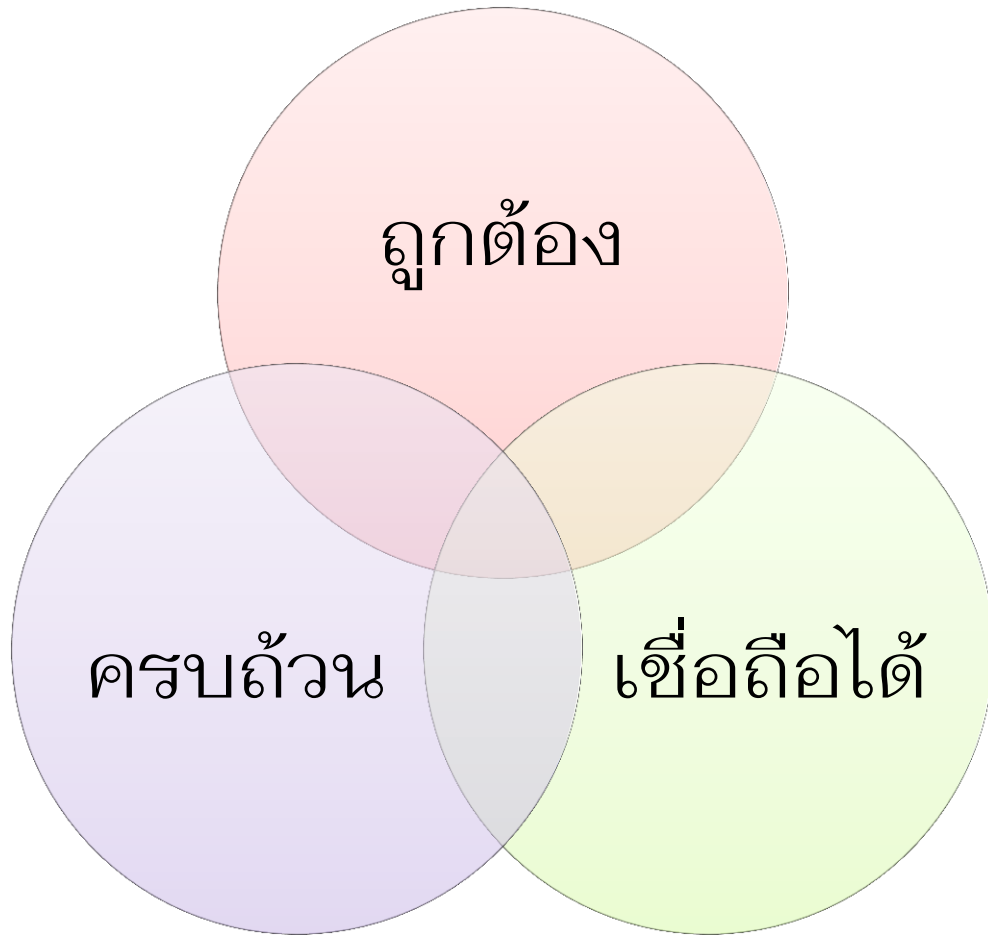
✓ ข้อมูลจากการตรวจวัด

- ระบุวิธีการตรวจวัด
- เครื่องต้องมีการ Calibrate

✓ อื่น ๆ เช่น การคำนวณ ฯลฯ

ระบุวิธีการคำนวณหรือ
การประมวลผลข้อมูล

หัวใจของการเก็บรวบรวมข้อมูล

หลักฐานยืนยัน

- ✓ ระบบฐานข้อมูล
- ✓ รายงาน
- ✓ ใบเสร็จ
- ✓ เอกสารอื่น ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งปล่อยก๊าซเรือนกระจก	หน่วย	รวม	เดือนที่											
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
SCOPE: 1 ทางตรง														
SCOPE: 2 ทางอ้อม														
SCOPE: 3 ทางอ้อมอื่น ๆ														

4. การประเมินการปล่อยและดูดกลับก๊าซเรือนกระจก

แนวทางการประเมิน

ปริมาณการปล่อย = ข้อมูลกิจกรรม x สัมประสิทธิ์การปล่อยก๊าซเรือนกระจก
(GHGs Emission) (Activity Data) (Emission Factor)

ระวัง!! ก่อนคุณให้ดู
หน่วยให้เหมือนกัน

3. จากการประมาณค่า โดยการใช้ค่า
Emission Factor

แนวทางการประเมิน

❖ ค่าสัมประสิทธิ์การปล่อยก๊าซสามารถใช้ค่าจาก

- ❖ การตรวจวัดจริง
- ❖ ฐานข้อมูลสิ่งแวดล้อมของวัสดุพื้นฐานและพลังงานของประเทศ
- ❖ ข้อมูลจากวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ❖ ฐานข้อมูลที่เผยแพร่ทั่วไป เช่น ที่มีอยู่ใน Software ต่าง ๆ
- ❖ ฐานข้อมูลเฉพาะของอุตสาหกรรม
- ❖ ข้อมูลที่มีการตีพิมพ์โดยองค์กรระหว่างประเทศ เช่น จาก IPCC Guideline

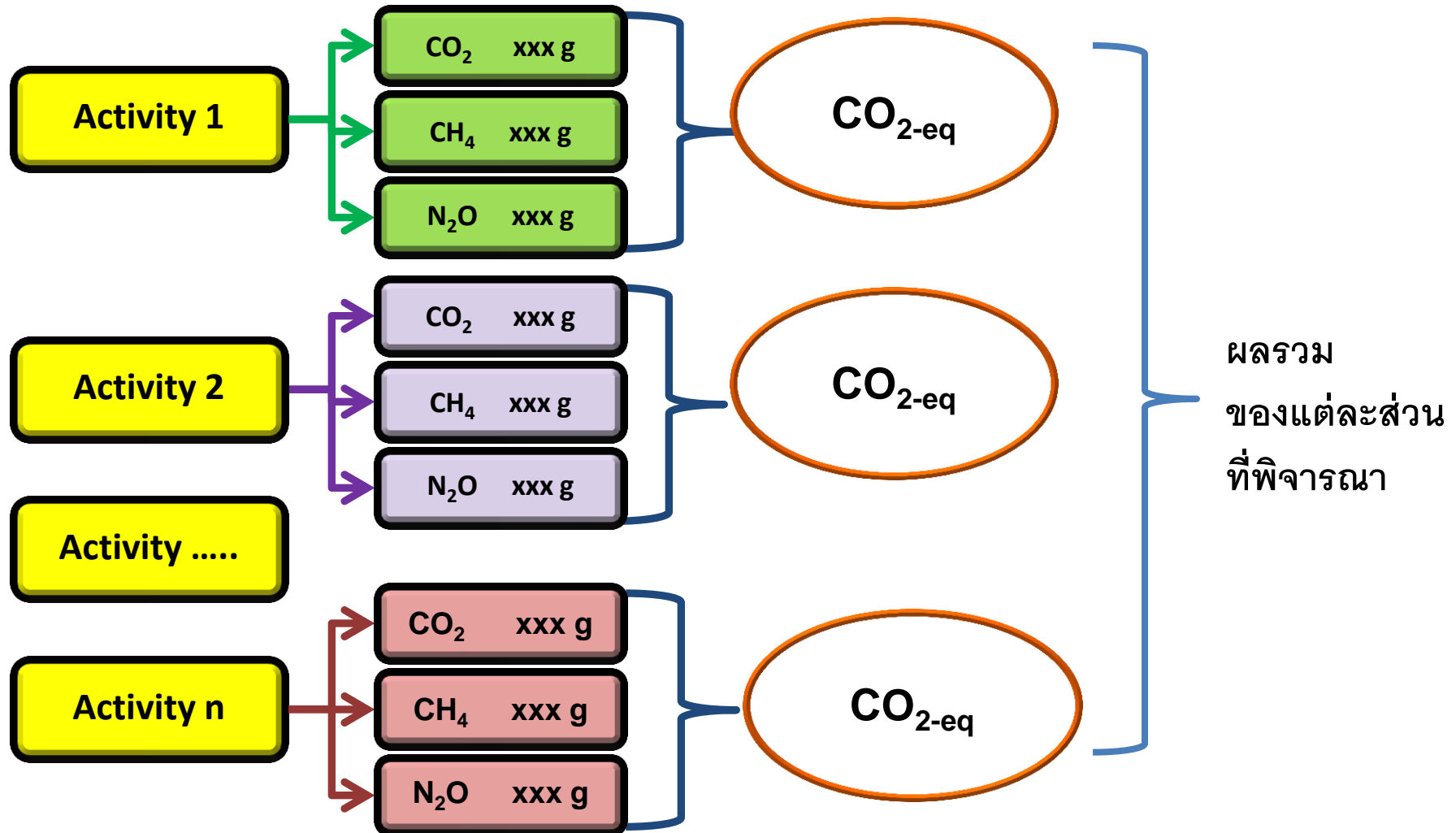
แนวทางการประเมิน

ตัวอย่างการคำนวณ:

กิจกรรม	หน่วย	ปริมาณ	ชนิดก๊าซ	EF (kgCO ₂ eq/หน่วย)	ผลคูณ (kgCO ₂ eq)
ก๊าซ LPG ในโรง อาหาร	kg	5,000	CO ₂	3.1106	15,553.0
			CH ₄	0.0012	6.0
			N ₂ O	0.0015	7.5

รวม = 15,556.5

แนวทางการประเมิน

Verification Sheet

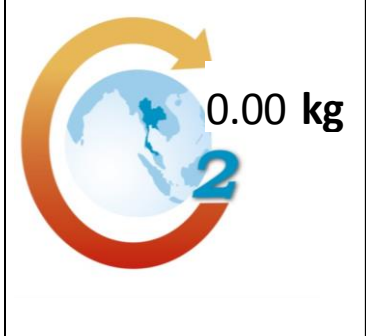
รายละเอียดขององค์กร				TCFO_R_01 Version 01 : 31/8/2013	
ชื่อฟอร์ม	บัญชีรายการก๊าซเรือนกระจก	องค์กร		หน้าที่	5
รหัสฟอร์ม	Fr-01	ผู้จัดทำ		วันที่จัดทำ	

ชื่อองค์กรที่ขอขึ้นทะเบียน

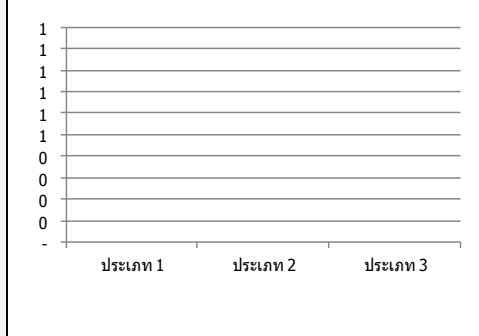
รูปขององค์กร

ขอบเขตขององค์กร	
ประเภท 1	
ประเภท 2	
ประเภท 3	
ระยะเวลาเก็บข้อมูล	(ปีฐาน)
ข้อมูลองค์กร	
1	
2	
3	
4	
5	
สถานที่ติดต่อ	
วันที่ขอขึ้นทะเบียน	

การแสดงผลของหมาย

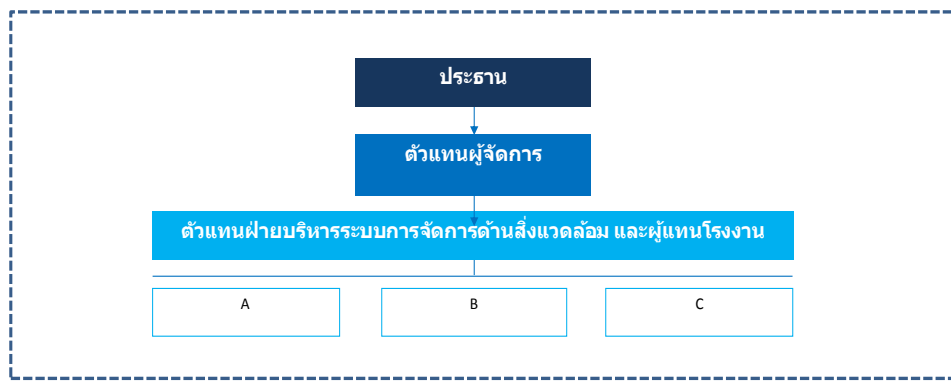
กราฟแฟงแสดงการปล่อย GHG แต่ละขอบเขต

แผนภาพองค์กร				TCFO_R_01 Version 01 : 31/8/2013	
ชื่อฟอร์ม	บัญชีรายการก๊าซเรือนกระจก	องค์กร		หน้าที่	1
รหัสฟอร์ม	Fr-02	ผู้จัดทำ		วันที่	

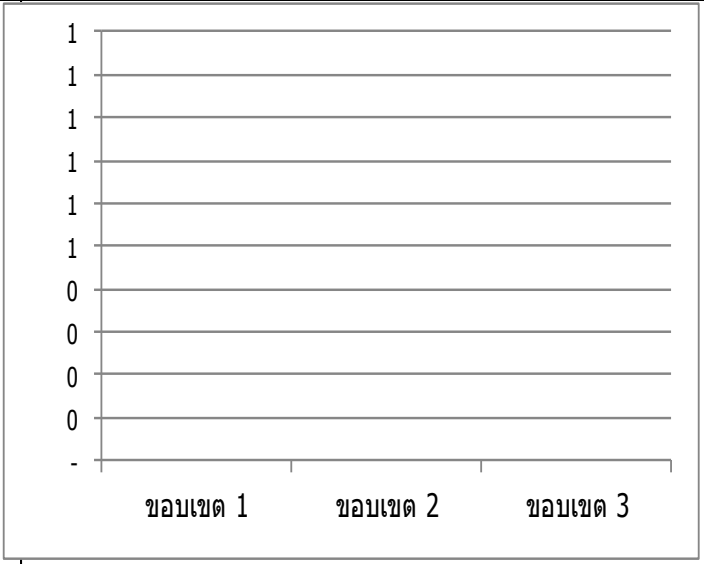
แผนภาพแสดงโครงสร้างขององค์กรและหน้าที่ความรับผิดชอบ				TCFO_R_01 Version 01 : 31/8/2013	
ชื่อฟอร์ม	บัญชีรายการก๊าซเรือนกระจก	องค์กร		หน้าที่	1
รหัสฟอร์ม	Fr-03	ผู้จัดทำ		วันที่	

Verification Sheet

บัญชีรายการก๊าซเรือนกระจก										TCFO_R_01 Version 01 : 31/8/2013							
ชื่อฟอร์ม	บัญชีรายการก๊าซเรือนกระจก			องค์กร						หน้าที่	4						
รหัสฟอร์ม	Fr-04			ผู้จัดทำ						วันที่							
ขอบเขต	รายการ	ค่า LCI		ค่า EF (kgCO2 eq./หน่วย)	ที่มา							แหล่งอ้างอิง	ผลคูณ	สัดส่วน (%)	คำอธิบายเพิ่มเติม		
		หน่วย	ปริมาณ		1st	2nd				Substitute							
					Self collect	Supplier	PCR Gen.	TH LCI DB	Thai Res.	Int. DB	Other	Substitute					
ประเภท 1	สรุปการปล่อยก๊าซเรือนกระจกขององค์กร										TCFO_R_01 Version 01 : 31/8/2013		0.00	#DIV/0!			
													0.00	#DIV/0!			
	ชื่อฟอร์ม	บัญชีรายการก๊าซเรือนกระจก			องค์กร						หน้าที่	5	0.00	#DIV/0!			
	รหัสฟอร์ม	Fr-05			ผู้จัดทำ						วันที่จัดทำ		0.00	#DIV/0!			
													0.00	#DIV/0!			
													0.00	#DIV/0!			
													0.00	#DIV/0!			
ประเภท 2	ประเภท	การปล่อยก๊าซเรือนกระจกขององค์กร	สัดส่วน											0.00	#DIV/0!		
	ประเภท 1	-	#DIV/0!											0.00	#DIV/0!		
	ประเภท 2	-	#DIV/0!											0.00	#DIV/0!		
	ประเภท 3	-	#DIV/0!											0.00	#DIV/0!		
	รวม	-	#DIV/0!											0.00	#DIV/0!		
ประเภท 3	ประเภท 2	-	#DIV/0!											0.00	#DIV/0!		
	ประเภท 3	-	#DIV/0!											0.00	#DIV/0!		
	รวม	-	#DIV/0!											0.00	#DIV/0!		
												#REF!		kgCO ₂ eq.			

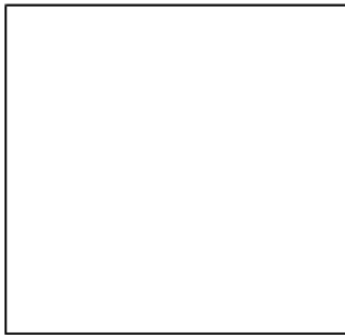
5. การจัดทำรายงาน

การจัดทำรายงาน

รายงานการปล่อยและดูดกลับก๊าซเรือนกระจก

รายงานประกอบด้วย:

- ✓ บทนำ
- ✓ ข้อมูลทั่วไป (ชื่อบริษัท ที่ตั้ง ประเภท ชื่อผู้ประสานงาน ระยะเวลาการติดตามผล)
- ✓ ขอบเขตขององค์กร (โครงสร้าง องค์กร แผนผังองค์กร)
- ✓ ขอบเขตการดำเนินงาน
- ✓ สรุปรูปมาณก๊าซเรือนกระจก
- ✓ ติดตามผล
- ✓ ปีฐาน
- ✓ การจัดการคุณภาพ
- ✓ ภาคผนวก

ชื่อบริษัท: .....

ที่อยู่/ที่ตั้งโรงงาน: .....

วันที่รายงานผล: .....

ระยะเวลาในการติดตามผล : .....

เพื่อกาทบทวนและรับรองผลการปล่อยและดูดกลับขององค์กร
โดย องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)

Work Shop

“ประเมินการปล่อยก๊าซเรือนกระจก”

THANK YOU

E-mail: R.kongboon@gmail.com

Tel: 094-4541516

Research Unit for Energy Economic & Ecological Management, Science and Technology Research Institute, Chiang Mai University